

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
Den Haag

Directie Integratie Europa
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.minbuza.nl

Contactpersoon
Karin Mössenlechner

T 070-3484858
F 070-3486381
DIE@minbuza.nl

Onze Referentie
DIE-398/11

Bijlage(n)
Fichedocument

Datum 28 maart 2011
Betreft Informatievoorziening over nieuwe Commissievoorstellen

Geachte voorzitter,

Overeenkomstig de bestaande afspraken heb ik de eer u hierbij drie fiches aan te bieden die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC):

- Fiche 1: Mededeling Rechten van het kind
- Fiche 2: Mededeling Opvang en onderwijs voor jonge kinderen
- Fiche 3: Mededeling Routekaart koolstofarme economie 2050

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,

Ben Knapen

Fiche 1: Mededeling Rechten van het kind

1. Algemene gegevens

Titel voorstel

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Een agenda voor de rechten van het kind

Datum Commissiedocument

15 februari 2011

Nr. Commissiedocument

COM (2011) 60

Pre-lex

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0060:FIN:NL:PDF>

Nr. impact assessment Commissie en Opinie Impact-assessment Board

Niet opgesteld

Behandelingstraject Raad

Comité Artikel 36, Raad Justitie en Binnenlandse Zaken

Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Veiligheid en Justitie

2. Essentie voorstel

De mededeling heeft als doel te bevestigen dat de EU-instellingen en de lidstaten vastbesloten zijn om de rechten van het kind te bevorderen, te beschermen en na te leven in al het relevante EU-beleid en om die rechten in concrete resultaten om te zetten. In de toekomst moet EU-beleid dat direct of indirect op kinderen betrekking heeft, worden ontwikkeld, uitgevoerd en gecontroleerd met inachtneming van het beginsel van het belang van het kind. In de mededeling wordt aandacht besteed aan maatregelen op gebieden zoals kindvriendelijke justitie, de bescherming van kinderen in kwetsbare situaties en de bestrijding van geweld tegen kinderen, zowel binnen de Europese Unie als daarbuiten.

3. Kondigt de Commissie acties, maatregelen of concrete wet- en regelgeving aan voor de toekomst? Zo ja, hoe luidt dan het voorlopige Nederlandse oordeel over bevoegdheidsvaststelling, subsidiariteit en proportionaliteit en hoe schat Nederland de financiële gevolgen in?

Bevoegdheidsvaststelling

Deze mededeling ziet op het versterken en respecteren van kinderrechten in EU-beleid en EU-instrumenten die effect hebben op kinderen. De EU heeft als doelstelling kinderrechten te bevorderen (artikel 3, lid 3 EU). Kinderrechten zijn bovendien vastgelegd in artikel 24 van het handvest voor de grondrechten. Nederland acht dit een voldoende basis voor de EU om een agenda voor de rechten van het kind te ontwikkelen.

Subsidiariteit

Voor zover al tot een beoordeling kan worden overgegaan, luidt het oordeel over de subsidiariteit positief. De aangekondigde acties die niet van wetgevende aard zijn, beperken zich tot het ondersteunen van de lidstaten in hun doelstelling om de belangen van kinderen te waarborgen. Voor wat betreft de aangekondigde acties die van wetgevende aard zijn, zal per voorstel de vraag van subsidiariteit moeten worden beantwoord.

Proportionaliteit

Voor zover al tot een beoordeling kan worden overgegaan, luidt het oordeel over de proportionaliteit positief. De aangekondigde acties die van niet wetgevende aard zijn beperken zich tot het ondersteunen van de lidstaten in hun doelstelling om de belangen van kinderen te waarborgen. Voor wat betreft de aangekondigde acties die van wetgevende aard zijn, zal per voorstel de vraag van proportionaliteit moeten worden beantwoord. Die oordelen zijn niet alleen afhankelijk van de aandacht voor kinderrechten. De uitvoering van de activiteiten die in de mededeling worden benoemd, mogen niet leiden tot extra rapportageverplichtingen voor de lidstaten.

Financiële gevolgen

De mededeling heeft geen directe gevolgen voor de rijksbegroting. De consequenties voor de rijksbegroting per individuele activiteit zullen te zijner tijd worden bekeken. Eventuele nationale financiële gevolgen dienen te worden ingepast op de begroting van de beleidsverantwoordelijke departementen, conform de regels budgetdiscipline. Uit de mededeling blijkt niet dat er gevolgen zijn voor de EU-begroting.

4. Nederlandse positie over de mededeling

Met het initiatief van de Europese Commissie om te komen tot een mededeling over kinderrechten, geeft de Commissie uitvoering aan het Actieplan ter uitvoering van het Stockholmprogramma.

Nederland is van mening dat hier een taak voor de Europese Unie ligt vanwege de verplichting van de EU om de grondrechten - en dus ook de rechten van het kind - te eerbiedigen. Uitgangspunt hierbij is dat de uit de mededeling voortvloeiende activiteiten tot doel moeten hebben de activiteiten van de lidstaten te versterken en niet deze over te nemen. Daarmee ligt wat Nederland betreft de focus en inzet voor de mededeling en de daarin aangekondigde maatregelen op de samenwerking tussen lidstaten, de ontwikkeling van *best practices* in lidstaten en de uitwisseling van informatie en *best practices* tussen lidstaten op nationaal en lokaal niveau met inachtneming

van de bestaande Nederlandse praktijk en eerder ingenomen Nederlandse standpunten op de verschillende deelterreinen.

Duplicatie met activiteiten en maatregelen die al in de EU en andere internationale kaders, vooral de VN en de Raad van Europa, plaatsvinden, dient daarbij te worden vermeden.

Nederland zal de aangekondigde instrumenten van wetgevende aard per voorstel beoordelen op grond van de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit. Bij die beoordeling zal bijzondere aandacht uitgaan naar de uitvoerbaarheid, de gevolgen voor de uitvoeringspraktijk en de financiële consequenties op nationaal niveau. Nederland hecht eraan dat de Commissie in het begeleidend *impact assessment* uitgebreid aandacht aan deze aspecten besteedt.

Daarnaast is Nederland voorstander van meer coördinatie en een meer coherente aanpak van de bevordering en toepassing van kinderrechten in het interne en externe beleid van de EU. De uitwerking van beide dimensies, zoals ook voorzien in het Stockholmprogramma, evenals het identificeren van interventies die bijdragen aan meer coherentie tussen beide dimensies, zal een verdere bijdrage leveren aan een sterk, geloofwaardig profiel van de EU in naleving van verplichtingen die voortvloeien uit het VN-Kinderrechtenverdrag. Nederland stelt nadere consultaties met andere lidstaten en EU-instellingen over de totstandkoming van deze strategie op prijs om het coherentievraagstuk voldoende aandacht te geven.

Fiche 2: Mededeling Opvang en onderwijs voor jonge kinderen

1. Algemene gegevens

Titel voorstel

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Opvang en onderwijs voor jonge kinderen: de beste voorbereiding van al onze kinderen op de wereld van morgen.

Datum Commissiedocument

17 februari 2011

Nr. Commissiedocument

COM (2011) 66 definitief

Pre-lex

http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=nl&DosId=200173

Nr. impact assessment Commissie en Opinie Impact-assessment Board

Niet opgesteld

Behandelingstraject Raad

De mededeling zal worden besproken in de raad Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport van mei 2011 (raadsconclusies)

Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, in nauwe samenwerking met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

2. Essentie voorstel

In 2009 hebben de ministers van Onderwijs in de lidstaten een strategisch kader voor samenwerking op het gebied van onderwijs en opleiding tot 2020 goedgekeurd, waarvan één van de prioriteiten voor 2009-2011 was om in het preprimair onderwijs "een veralgemeende en voor iedereen gelijke toegang te waarborgen en de kwaliteit van de voorzieningen en de steun voor leerkrachten te verbeteren".

De Commissie wil een samenwerkingsproces opstarten om de lidstaten te helpen twee uitdagingen aan te gaan: 1) het bieden van universele toegang tot kinderopvang en onderwijs en 2) het verbeteren van de kwaliteit van het aanbod. Bij de kwaliteit van het aanbod denkt de Commissie aan goed geïntegreerde diensten die gebaseerd zijn op een gezamenlijke visie op de rol van OOJK (Opvang en Onderwijs voor Jonge Kinderen), op de meest doeltreffende curricula, op de competenties van het personeel en op de bestuursregelingen die nodig zijn om dit te realiseren.

3. Kondigt de Commissie acties, maatregelen of concrete wet- en regelgeving aan voor de toekomst? Zo ja, hoe luidt dan het voorlopige Nederlandse oordeel over bevoegdheidsvaststelling, subsidiariteit en proportionaliteit en hoe schat Nederland de financiële gevolgen in?

Aankondiging van acties door de Commissie

De Commissie wil de open coördinatiemethode gebruiken om de lidstaten te helpen doeltreffende beleidsbenaderingen te inventariseren, te analyseren en te verspreiden en deze aan te passen aan hun specifieke situatie. De Commissie wil bestaande instrumenten gebruiken – zoals het programma 'Een leven lang leren' en de structuurfondsen – om steun te bieden aan innovatie, bijscholing van personeel en infrastructuur voor OOJK. Ook wil de Commissie het zevende kaderprogramma voor onderzoek en ontwikkeling inzetten om steun te bieden aan het onderzoek, de analyse en de ontwikkeling van een wetenschappelijke onderbouwing voor de meest doeltreffende aanpak van OOJK in de EU en daarbuiten.

Bevoegdheidsvaststelling

De EU is bevoegd het beleid van de lidstaten op het gebied van onderwijs, beroepsopleiding en jongeren te ondersteunen of aan te vullen (artikel 6 VWEU). Nederland zal er scherp op toezien dat de door de Commissie voorgestelde acties binnen dit kader blijven. Nederland zal blijven benadrukken dat de inhoud van het onderwijs en de opzet van het onderwijsstelsel een nationale bevoegdheid is. Hierbij zijn de artikelen 165 en 166 VWEU van belang. Daarin wordt aangegeven dat bij de "ontwikkeling van onderwijs van hoog gehalte" de EU optreedt "met volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud van het onderwijs en de opzet van het onderwijsstelsel en van hun culturele en taalkundige verscheidenheid" en "met volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud en de opzet van de beroepsopleiding." De Unie kan het optreden van de lidstaten ondersteunen en aanvullen op het gebied van de bestrijding van sociale uitsluiting (artikel 153 VWEU). Kinderopvang kan bijvoorbeeld bijdragen aan een betere participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt. Het is echter de vraag of de Commissie met deze mededeling dergelijk beleid voor ogen heeft. Pas bij de concrete uitwerking kan dit beoordeeld worden.

Subsidiariteit

Het oordeel over de subsidiariteit luidt negatief. Er is geen noodzaak tot EU-optreden ten aanzien van de toegankelijkheid en kwaliteit van OOJK. Dit onderwerp is bij uitstek een onderwerp waarbij het aan de afzonderlijke lidstaten zelf is om te beslissen welke maatregelen en doelen ze vaststellen. Bovendien bestaat er, voor wat betreft het uitwisselen van *best practices*, al veel samenwerking in OESO-verband. Nederland ziet geen toegevoegde waarde om dit ook op EU-niveau te doen.

Proportionaliteit

Niet van toepassing. Aangezien het subsidiariteitsoordeel negatief is, is het niet nodig de proportionaliteit te beoordelen.

Inschatting over de financiële gevolgen

Niet duidelijk is wat de financiële gevolgen zullen zijn omdat uit de mededeling niet naar voren komt of hier bijvoorbeeld een apart overlegorgaan voor wordt opgericht en of de beleidsamenwerking bijvoorbeeld leidt tot het opzetten van onderzoeken. Nederland is van mening dat de financiële middelen gevonden dienen te worden binnen de bestaande financiële kaders van de EU-begroting.

4. Nederlandse positie over de mededeling

De Commissie wil dat lidstaten meer gaan samenwerken om goed beleid en praktijkvoorbeelden uit te wisselen op het gebied van OOJK. Het zoeken naar samenwerking en het uitwisselen van ervaringen vindt Nederland op zich een goede zaak. In OESO-verband wordt dat voor dit onderwerp echter ook al gedaan. Nederland ziet geen toegevoegde waarde om dit ook op EU-niveau te doen.

Het is niet duidelijk of er door de samenwerking een extra rapportageverplichting komt richting Brussel. Nederland kan niet instemmen met een eventuele extra rapportageverplichting. Nederland zou graag zien dat er gebruik wordt gemaakt van al bestaande rapportages (zie ook OESO).

Er is geen noodzaak tot EU-optreden ten aanzien van de toegankelijkheid en kwaliteit van OOJK. Daarnaast kan Nederland zich niet vinden in alle doelen van samenwerking die de Commissie benoemt. Zo zal Nederland bij de onderwerpen "Het juiste evenwicht vinden tussen cognitieve en niet-cognitieve onderdelen in het curriculum" en "Ontwikkeling van beleid om personeel met passende kwalificaties voor OOJK op te leiden" erop wijzen, dat er in Nederland vrijheid van onderwijs is. Dit geldt ook voor de opleidingen die de pedagogische medewerkers in de kinderopvang en de peuterspeelzalen volgen en de lerarenopleidingen. Bovendien hebben kinderdagverblijven en peuterspeelzalen de vrijheid om programma's te kiezen die passen bij hun eigen pedagogische visie. De Nederlandse overheid gaat dus geen pedagogische kaders en geen curricula opstellen: dat wordt door de betrokken organisaties uit het veld gedaan.

Nederland vindt het van belang om beleid uit te wisselen op het gebied van kwaliteitsborging. Nederland zal vanuit de nationale overheid echter geen "samenhangende, goed gecoördineerde pedagogische kaders opzetten in overleg met de belanghebbenden". In Nederland doen belanghebbenden dat in samenspraak met elkaar.

Als het gaat om samenwerking op de terreinen "bevordering van de professionalisering van het OOJK-personeel: welke kwalificaties zijn vereist voor welke functies" en "ontwikkeling van beleid om personeel met passende kwalificaties voor OOJK aan te trekken en te behouden", erkent de Nederlandse overheid het belang van kwalitatief goede leidsters en ondersteunt dit ook beleidsmatig. In Nederland zijn echter de sociale partners uiteindelijk verantwoordelijk voor het bepalen van de opleidingseisen die gesteld worden aan de medewerkers in de kinderopvang.

Als het gaat om samenwerking op het terrein van "Ontwikkeling van OOJK-stelsels die opvang en onderwijs integreren en de kwaliteit, rechtvaardigheid en doelmatigheid verbeteren" en "efficiënte

financieringsmodellen”, staat Nederland ook op het standpunt dat het aan de lidstaten zelf is om te bepalen in welke mate dergelijke integratie plaatsvindt en wat “doelmatig en efficiënt” is.

Nederland vindt dat de Commissie met de aanmoediging om de Europese Structuurfondsen als financieringsbron te gebruiken te veel vooruitloopt op de discussie over de nieuwe EU-meerjarenbegroting. Nederland kan dus niet op voorhand ingaan op het voorstel van de Commissie om lidstaten aan te moedigen via de structuurfondsen te investeren.

Fiche 3: Mededeling Routekaart koolstofarme economie 2050

1. Algemene gegevens

Titel voorstel

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050

Datum Commissiedocument

8 maart 2011

Nr. Commissiedocument

COM (2011)112/4

Prelex

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0112:FIN:NL:PDF>

Nr. impact-assessment Commissie en Opinie Impact-assessment Board

COM (2011)112 /SEC(2011)289

Eerstverantwoordelijke ministerie

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Behandelingstraject Raad

De mededeling is gepresenteerd in de Milieuraad op 14 maart 2011. Een eerste bespreking op ministerieel niveau is voorzien in de informele Milieuraad van 24/25 maart. Het Voorzitterschap beoogt conclusies over de mededeling aan te nemen tijdens de Milieuraad op 17 juni.

2. Essentie voorstel

In februari herbevestigde de Europese Raad de EU-reductiedoelstelling van 80-95% in 2050 ten opzichte van 1990, in de context van de volgens het IPCC noodzakelijke reducties door ontwikkelde landen als groep. In de mededeling geeft de Commissie op basis van een modelanalyse inzicht in hoe binnen de EU 80% emissiereductie van broeikasgassen zou kunnen worden gehaald in 2050. De Commissie concludeert uit de analyse dat dit binnen de EU technisch haalbaar is met de inzet van bestaande technologieën, zonder gedragsverandering (anders dan een reactie op prijsveranderingen) en zonder aankoop van reducties in derde landen. Volgens de analyse kan een kosteneffectief en geleidelijk emissiepad naar 80% reductie in 2050 in de EU lopen via tussenstappen van 25% in 2020, 40% in 2030 en 60% in 2040. Een minder ambitieus emissiepad leidt volgens de Commissie tot hogere totale kosten over de hele periode. Volgens de analyse zal de transitie naar een koolstofarme economie vragen om extra investeringen in de periode 2010-2050 van gemiddeld € 270 miljard per jaar (ca. 1,5% van het EU-BNP). Tegelijk zal deze transitie volgens de Commissieanalyse leiden tot een besparing op fossiele brandstoffen (gemiddeld € 175 - 320 miljard per jaar), bijdragen aan het verbeteren van de energievoorzieningszekerheid in Europa en leiden tot aanzienlijke baten door verminderde luchtverontreiniging. Samenwerking met en versterkte inzet door andere landen buiten de EU in het terugdringen van broeikasgasemissies, alsmede continue monitoring van mogelijke negatieve concurrentie-effecten blijft volgens de Commissie noodzakelijk, met name in het geval andere landen minder ambitieus zijn. De mededeling benadrukt verder belangrijke elementen voor het voor het realiseren van de mijlpalen: uitvoering van het Strategisch Energie Technologie plan (SET), een toereikend koolstofprijssignaal

en langetermijnvoorspelbaarheid van het ETS. Voor de korte termijn (2020) zet de Commissie in op het halen van de doelen in het bestaande klimaat- en energiepakket (20% minder uitstoot van broeikasgassen dan in 1990 en 20% aandeel hernieuwbaar) en van de beoogde energie-efficiencyverbetering van 20% in 2020, waarmee volgens haar analyse een reductie van 25% kan worden behaald. De Commissie stelt geen herziening van de 2020-klimaatdoelstelling voor. De routekaart vormt het kader voor de uitwerking van maatregelen in sectorspecifieke strategieën, waaronder die binnen het Witboek Transport en de Energieroutekaart 2050. De Commissie stelt voor dat alle lidstaten nationale koolstofarme routekaarten maken.

3. Bevoegdheidsvaststelling en subsidiariteits- en proportionaliteitsoordeel

a) Bevoegdheid:

De EU kent een gedeelde bevoegdheid met de lidstaten op het gebied van milieu. Op grond van o.a. artikel 192 VWEU is de EU bevoegd maatregelen te nemen op dit gebied.

b) Functionele toets

- *Subsidiariteit:* het subsidiariteitsoordeel luidt positief. Voor langetermijnklimaatbeleid is een gemeenschappelijke aanpak vereist, inclusief overkoepelende technische modelanalyses.

- *Proportionaliteit:* De mededeling voldoet aan de vereisten van proportionaliteit. Er worden geen wetgevingsvoorstellen in gedaan.

c) Nederlands oordeel

Het kabinet verwelkomt de mededeling en de technische analyse van de Commissie, die op een tijdig moment inzicht geeft in hoe een mogelijk pad op weg naar de Europese reductiedoelstelling van 80-95% in 2050 ten opzichte van 1990 er uit kan zien. Daarmee geeft de mededeling een stimulans aan discussies met mondiale partners gericht op mondiale afspraken.

Toekomstige voorstellen die zullen voortvloeien uit deze routekaart zullen door Nederland worden beoordeeld op subsidiariteit, proportionaliteit en de financiële gevolgen, waarbij uitgangspunt zal zijn dat de budgettaire gevolgen zullen worden ingepast op de begroting van de beleidsverantwoordelijke departementen.

4. Nederlandse positie

Nederland verwelkomt de Commissiemededeling over een EU 2050 routekaart en de onderliggende technische analyse en beschouwt beide als een aanzet voor discussie. Nederland onderschrijft het belang van EU-interne voorbereiding op een koolstofarme economie in 2050 (80-95% reductie van broeikasgassen in 2050, in de context van de noodzakelijke reducties van ontwikkelde landen als groep ten behoeve van de tweegradendoelstelling) en vindt het belangrijk dat maatregelen die daarvoor nodig zijn, worden verkend.

Nederland ondersteunt het bredere perspectief waarin de mededeling geplaatst is: een effectieve Europese aanpak van klimaatverandering kan gepaard gaan met een verbetering van energievoorzieningszekerheid en concurrentiekracht. De routekaart biedt een nuttige verkenning van de implicaties van een koolstofarme economie in 2050 en de mogelijke weg daarnaar toe. De studie laat zien dat – onder bepaalde veronderstellingen en voorbehouden – een reductie van CO₂ emissies met 80% in de EU mogelijk zou kunnen zijn met nu bekende technieken. Het geeft ook zicht op de bijdragen die verschillende sectoren kunnen leveren, uitgaande van de huidige kennis over kosten.

Wel heeft Nederland vragen bij de analyse, onder andere over de onzekerheden die de lange tijdshorizon met zich meebrengt als het gaat om bijvoorbeeld technologische ontwikkelingen en de

kostendalingen als gevolg van leercurves. Nederland heeft ook vragen bij de presentatie van de vermeden energie-uitgaven. Door aan te geven dat de (gemiddelde) vermeden energie-uitgaven hoger kunnen zijn dan de extra gemiddelde investeringen voor klimaat wekt de Commissiemededeling de indruk dat de routekaart per saldo geld op kan leveren. Gemiddelde investeringskosten en de gemiddelde vermeden energie-uitgaven kunnen in verband met discontering niet direct met elkaar worden vergeleken. Nederland verzoekt de Commissie daarom om helder te maken hoe de totale kosten van de routekaart – waarin zowel investeringen als energiebatens zijn verdisconteerd – zich ontwikkelen. Voorts vraagt Nederland de Commissie om een inschatting te geven van de kostendalingen die mogelijk optreden bij *learning-by-doing* en de benodigde extra R&D-uitgaven.

Een andere vraag is of de Commissie niet te positief is over een eenzijdige transitie van EU op de concurrentiepositie/werkgelegenheid (scenario zonder wereldwijde klimaatcoalitie).

In de mededeling hadden deze onzekerheden en kanttekeningen nog beter weerspiegeld kunnen worden. In de analyse is uitgegaan van een kosteneffectieve allocatie van maatregelen over sectoren. Nederland zou graag meer inzicht verkrijgen in de extra kosten wanneer afgeweken wordt van de meest kosteneffectieve invulling.

Daarnaast vraagt Nederland de Commissie om een analyse van de mogelijke beleidsinstrumenten en de optimale beleidsmix om langetermijnklimaat- en energiedoelen te realiseren. Daarbij is nader onderzoek nodig naar leercurves en efficiënte stimulering van innovatie in de verschillende sectoren. Daarnaast zou Nederland graag meer inzicht verkrijgen in het effect van de timing van investeringen en besparingen op (fossiele) energiekosten.

In lijn met de conclusie van de Europese Raad van februari 2011, vindt Nederland dat de nodige aandacht zou moeten worden besteed aan het vaststellen van (indicatieve) tussenstadia voor de middellange termijn (2030-2040). Tussenstadia kunnen meer zekerheid bieden aan het bedrijfsleven ten behoeve van tijdige klimaatinvesteringen en bijdragen aan het voorkomen van *lock-in* effecten.

Deze routekaart naar een koolstofarme economie in 2050 heeft geen directe implicaties voor het internationale klimaatbeleid van de EU. Internationaal houdt de EU vast aan haar aanbod om haar inspanning onder voorwaarden (vergelijkbare doelstellingen door ontwikkelde landen en adequate acties van ontwikkelingslanden) te verhogen van 20% naar 30% reductie in 2020. Nederland ziet in de routekaart geen aanleiding om de unilaterale doelstelling van de EU van 20% te verhogen en de Commissie stelt dat ook niet voor. Nederland blijft voorstander van een technische uitwerking van maatregelen voor een eventuele ophoging van de 20% klimaatdoelstelling en de gevolgen daarvan voor de lidstaten.

De routekaart vormt het raamwerk voor langetermijnklimaatambities en acties in de verschillende sectoren. Nederland is voorstander van verdere uitwerking en onderbouwing van reductiemogelijkheden in sectorale routekaarten. Nederland tekent hierbij aan dat tussen sectoren voldoende flexibiliteit moet worden ingebouwd om te komen tot de meest kosteneffectieve reductie op nationaal en Europees niveau. Nederland vindt dat de Commissie, bij de uitwerking van de routekaart naar de energiesector en andere gerelateerde sectoren, met concrete voorstellen moet komen voor kosteneffectieve instrumenten om de lange termijn ambities te realiseren. Daarbij moet carbon leakage zoveel mogelijk voorkomen worden. Nederland steunt de benadering om te bekijken wat in verschillende sectoren mogelijk is, maar benadrukt wel het belang van samenhang in beleid: een inefficiënte stapeling van (bijvoorbeeld sectorale) doelstellingen kan leiden tot hogere maatschappelijke kosten en moet worden voorkomen. In dat kader blijft Nederland van

mening dat energiebesparing geen doel op zich zelf is, maar een middel om te komen tot een koolstofarme economie. Nederland is om die reden geen voorstander van juridisch bindende doelstellingen voor energie-efficiëntie en zal dat bij de behandeling van het energie-efficiëntie plan blijven benadrukken.

Nederland ziet het ETS als de hoeksteen van een kosteneffectief Europees klimaat- en energiebeleid en vindt het van groot belang om te zorgen dat het ETS ook in de toekomst sterk en solide is. Nederland ondersteunt de analyse van de Commissie dat het ETS in de huidige vorm niet leidt tot de beoogde lange termijn reducties voor de ETS sectoren op weg naar een koolstofarme economie. Nederland nodigt de Commissie uit om – mede in de context van de internationale klimaatonderhandelingen – met voorstellen te komen voor noodzakelijke aanpassingen in het ETS die passen bij het beoogde lange termijn pad op weg naar een koolstofarme economie. Een voorbeeld van een dergelijke aanpassing is om op termijn te besluiten tot uitbreiding van het ETS over sectoren waar dat mogelijk en kostenefficiënt is. Nederland vraagt de Commissie daarom om een analyse van mogelijkheden en gevolgen van uitbreiding van het ETS naar huidige non-ETS sectoren.

Nederland onderschrijft ook dat er naast het ETS complementaire maatregelen nodig zijn om innovatie en technologische ontwikkeling te stimuleren, zoals de implementatie van het Strategisch Energie Technologie plan (SET). Voorkomen dient te worden dat er perverse prikkels ontstaan voor bedrijven om hun installaties zo in te richten dat ze buiten het ETS vallen. Ook voor de niet-ETS sectoren dienen mogelijkheden voor verdergaande emissiereducties te worden verkend, waaronder mogelijke opties voor bronbeleid, gedragsverandering of prijsmechanismen, om een reële bijdrage aan de reductiedoelstelling te realiseren.

Binnen het bestaande EU-budget dienen meer middelen te worden gevonden voor ondersteuning van de transitie naar een klimaatvriendelijke economie, zoals voor onderzoek, innovatie en ontwikkeling van technologie. Daarnaast moet ook worden gezocht naar alternatieve routes voor het bevorderen van klimaatinvesteringen, bijvoorbeeld via de markt en publiekprivate samenwerking.

Het maken van een Europese routekaart-2050 is slechts een start en vergt een follow-upproces op zowel Europees als nationaal niveau. Nederland steunt het voorstel van de Commissie om alle lidstaten – in lijn met de afspraken in Cancun – nationale routekaarten te laten maken. Op Europees niveau stemt Nederland in met het voornemen van de Commissie om samen met de industrie specifieke routepadten te verkennen voor de verschillende sectoren om zo de analyse te verdiepen en de veronderstellingen te toetsen. Eén van de sectorale routekaarten waar de Commissie in het najaar van 2011 mee komt is de mededeling inzake een EU routekaart energie 2050, waarin paden uitgewerkt om in 2050 te komen tot een koolstofarme energievoorziening. In het onderhavige voorstel staat ten aanzien van deze sector een verwachte bijdrage genoemd van 93-99% in 2050. Nederland is voorstander van realistische, economische, stappen met goede ijkmomenten en wil de haalbaarheid goed onderbouwd zien. Daarvoor dient de Commissie de bijdrage voor de energie- en de industriële sectoren aan de koolstofarme economie verder uit te werken in de sectorale routekaart energie 2050.

Hierbij dienen aan bod te komen: een goed werkend ETS-systeem; een geïntegreerde Europese energiemarkt; een geharmoniseerd Europees kader voor hernieuwbare energie; een strategische inbedding van de gasrotonde in de ontwikkeling van de Europese brandstofmix; meer focus op energie-innovatie binnen bestaande EU-budgetten; passende maatregelen voor de non-ETS sector; gevolgen voor de voorzieningszekerheid en de betaalbaarheid van energie.